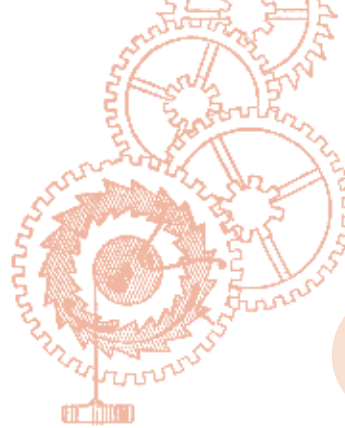

Gizonak frontera, emakumeak zubira

**NAGORE
IRAZUSTABARRENA
URANGA**

Londres, 1944. Dorothy izeneko emakume bati argazkiak atera zizkieten Waterloo zubian soldatze lanak egiten ari zela. Dorothyri buruz izena beste daturik ez daukagu, baina duela hamar urte arte hori ere ez genekien. Argazki sorta 2015ean topatu zuen Christine Wall historialariak.

Lehenago, 2005ean, Karen Livesey eta Jo Wiser zinemagileak testigantzak biltzen ahalegindu ziren dokumental batean, bai baitzekiten Tamesis ibaia nabigatzen jarduten zutenek *the ladies' bridge* (andereen zubia) deitzen ziote-la zubiari. Baina zientzia museo batean ahaztuta zeuden argazki horiek frogatu zuten Bigarren Mundu Gerra betean Dorothy eta beste ehunka emakume aritu zirela Waterloo zubia eraikitzen.

Strand zubia (hori zuen jatorrizko izena) 1809an inauguratu zuten, baina gudu ezagunean lortutako garaipenaren omenez, Waterloo izena ipini zioten 1816an. XIX. mendean zehar, ibaiaren goraldiek egiturari kalte handiak eragin zizkieten. Behin behineko altzairuzko egitura paralelo bat jarri zuten, ondorioz. Eta 1937an, zubi zaharra bota eta Giles Gilbert Scott arkitektoak diseinatutako proiektu berria martxan jartzea erabaki zuten.

1939an, gerra piztu zenean, zubiko 350 langile –denak gizonezkoak– frontera deitu zituzten eta eraikitze lanak nabarmen mantsotu ziren. 1940an, alemaniarrek hiria bonbardatzen zutela, lanak guztiz etetea ere pentsatu zuten. Baina

LONDON NATIONAL SCIENCE AND MEDIA MUSEUM

Christine Wall historialariak 2015ean aurkitutako argazkietako bat.

erresistentzia keinu moduan, lanekin nola edo hala aurrera egitea erabaki zuten. Ehunka emakume kontratatu zituzten horretarako, soilik aldi baterako kontratuak eskainita eta, jakina, gizonezko baina askoz gutxiago ordainduta.

Wallen ustez, hainbat arrazoi daude hamarkadetakoa ahanztura bultzatu zutenak. Batetik, horrelakoetan emakumeek idatzitako egunkari pertsonalak funtsezko iturriak izan ohi dira, baina kasu honetan ez da horrelakorik aurkitu, historialariaren ustez, lanaldi luze nekagarriek ez zietelako idazteko denborarik eta gogorik uzten. Bestetik, zubia eraikitzeaz

arduratu zen eraikuntza enpresa likidatu egin zuten, eta prozesuan kontratu eta txosten gehienak galdu ziren.

Baina oinarrian beste arrazoi bat ere badago: emakume haiei merezitako aitortza egiteko asmorik ez zuten sekula izan. 1945ean, zubiaren inaugurazioan, Herbert Morrison barne ministroak hauxe esan zuen. “Waterloo zubia eraiki duten gizonak zorioneakoak dira. Badakite, haien izenak ahaztu arren, egindako lana Londresen erabilgarri eta harrotasun iturri izango dela datozen belaundaldietan”. Zorigaiztoko emakumeak ez zituen aipatu ere egin. ●

A. KANTA

Lineal A idazkunik luzeena

Lineal A duela 4.800-4.500 urte erabilitako idazkera minoikoa da. Berriki, Kretako Knossos jauregi ezagunean, bolizko objektu berezi bat aurkitu dute, ziurrenik zeremonia-zetro gisa erabiliko zutena. Objektuak bi idazkun ditu; bata, kirtenean, laburragoa da eta aurkitutako lineal A idazkerazko testu administratibo gehienak bezala zeinu numerikoak

dauzkala ondorioztatu dute adituek. Bestea berezia da, batetik, zeinu numerikorik ez duelako eta orain arte horrelako Lineal A idazkerako horrelako beste testurik ez delako aurkitu. Bestalde, lineal A idazkunik luzeena ere bada –119 zeinu hieroglifiko ditu–. Baina oraindik idazkera mota hau deszifratzeko gai ez garenez, ez dakigu zer esaten duen. ●